

CRISÀLIDE-HUMANA

SONIA CAÑIZARES SÁNCHEZ

NIUB: 16481640

TUTOR: SALVADOR JUANPERE

TREBALL FINAL DE GRAU, 2016-17

FACULTAT DE BELLES ARTS

ÀMBIT D'ESCULTURA

ÍNDEX

9	ABSTRACT
11	INTRODUCCIÓ
15	OBJECTIUS
17	METODOLOGIA
21	ANTECEDENTS
25	REFERENTS
31	MEMÒRIA CONCEPTUAL
34	OBRA FINAL
39	CONCLUSIONS
41	BIBLIOGRAFIA

RESUM-ABSTRACT

Crisàlide-Humana és un projecte que parla de canvi, d'una renovació interior, tal vegada d'una mort per tornar a viure... i agafa de la natura un dels quatre estadis del cicle vital de les papallones, la fase de crisàlide, on es produeix la metamorfosi amb el pas d'eruga a papallona. Així, imitant a la natura, construeixo un embolcall de cartró amb forma humana com a metàfora d'aquesta transformació, no com a una metamorfosi física sinó interior, de la qual ens queden les restes d'allò que va ser un dia, una carcassa que ens va protegir durant aquest procés en la que es veu una obertura al llarg del cos, una esquerda que ens diu que algú ha sortit d'allà transformat a punt per viure una nova etapa, amb una altre oportunitat per poder progressar i evolucionar qui sap cap a on...

Paraules Claus: crisàlide-humana, metamorfosi, canvi, embolcall, metàfora, natura, forma humana.

Human-chrysalis is a project that speaks of change, of an interior renovation, maybe a death to relive...and the nature of the four stages of the life cycle of butterflies, chrysalis phase, where the metamorphosis occurs with the passage caterpillar to butterfly. So, imitating nature, I built a carton wrapping with human form as a metaphor of this transformation, it is not a physical metamorphosis but an inner metamorphosis, which we are the remains of what was a day, a casing that protected during this process and from which it will see an overture along the body, a crack that tells us that someone out there has become ready to live a new stage, with another opportunity to progress and develop, who knows where ...

Keywords: Human-chrysalis, metamorphosis, change, wrapping, metaphor, nature, body form.

INTRODUCCIÓ

“La supervivencia, el progreso, el desarrollo de la humanidad van unidos a la metamorfosis.

La esperanza ética, la esperanza política están en la metamorfosis.”

Morin, Edgar. *“El método 6. Ética”*. 2006. Pág. 203.

El meus últims treballs tenen la constant formal d'un canvi d'escala, normalment en petit format, i la repetició de les peces que conformen l'obra. La càrrega psicològica, la desesperació o vida i mort són temes dels quals he parlat darrerament, i en alguns cassos he utilitzat el recurs de la natura intentant fent una analogia entre l'ésser humà i d'altres animals.

Ara agafo de la natura la fase de crisàlide de les papallones i ho faig en format de grans dimensions, també agafo el cartró com a material, el qual ja havia utilitzat en altres treballs, per ara fer un embolcall amb forma humana d'on no sortirà cap papallona sinó un ésser humà renovat. Una metamorfosi que sorgeix de la natura, aquest moment excepcional d'aquesta transformació que ens pot servir tal vegada com a exemple per explicar temes més de la condició humana com per exemple la reencarnació o la resurrecció cristiana. D'una manera utilitzo la crisàlide-humana com a metàfora per explicar una mena de resurrecció, una nova etapa que podrien viure al llarg de la nostra existència Un canvi de mentalitat, de necessitats i de prioritats, una mort per tornar a viure, en definitiva un tornar a començar.

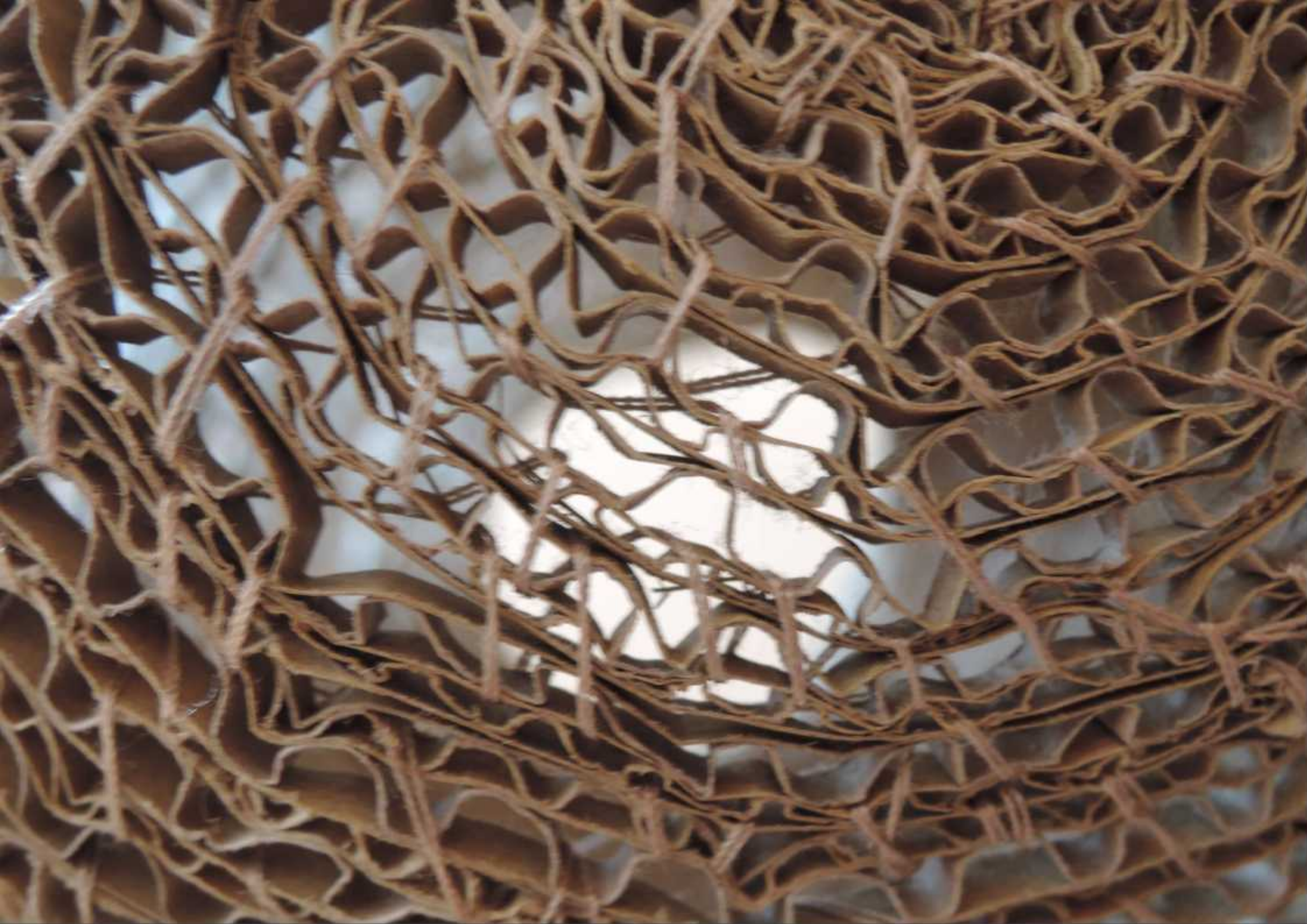
Aquest canvi del que parlo no és el meu canvi personal sinó del ésser humà en general, i de les diferents etapes que vivim al llarg de la nostra vida, un desenvolupament cap a la evolució per segurament poder millorar, i veiem com la natura ens regala aquest procés de crisàlide on una eruga es transforma en papallona, i així ens deixa contemplar aquesta bellesa, aquesta màgia.

“Fruit de la natura, quan n’ets part integrant, és només un exercici d’obertura, d’abandonament als sentits, per assaborir les bel·leses que ens envolten, i que massa sovint ens impedeix el ritme frenètic de la nostra societat”.

Miquel, Albert. “Papallones”.2001.Pag. 11.

L’estadi de crisàlide pot durar des de dies, mesos i fins i tot anys. Aquest estoig que l’eruga construeix amb la seva pròpia seda, li protegeix durant aquesta metamorfosi. Construeixo a mà aquesta mena de funda amb fill sintètic, i amb el cartró vaig configurant una forma que ens recorda la silueta d’un ésser humà. Jo he necessitat tres mesos per poder fer el meu embolcall.

Per les seves propietats de protecció, resistència i aïllament, entre d’altres que caracteritzen al cartró, he volgut donar-li un rellevant protagonisme i serà el material principal per desenvolupar el meu treball. El fet d’utilitzar el cartró va ser una decisió meditada i pot ser una mica arriscada encara que ja ho havia fet servir i manipulat en anteriors ocasions, però al final vaig pensar que era el material ideal per a la construcció de la que serà l’obra final per presentar en aquest Treball Final de Grau.

OBJECTIUS

“Llegará la muerte como reposo y paréntesis antes de volver a empezar.”

Steinberg, Delia. “Acerca de la vida y la muerte”. Revista Esfinge. 2009.

Els objectius principals d'aquest projecte van ser la necessitat d'insistir en el tema que he anat treballant darrerament, una reflexió sobre els límits de la vida i la mort. També la voluntat de realitzar una obra de gran format i trobar la manera de materialitzar un procés intern de renovació i canvi utilitzant la natura i el seu procedir per així ,d'alguna manera, fer analogia formal entre home i natura. Aquest projecte surt de l'evolució del meu últim treball on vida i mort cohabitaven en un mateix objecte, el qual estava fet de cartró on la vida hi estava simbolitzada per un forat i la mort per la forma de taüt. Ara deixo un rastre, una carcassa també de cartró amb forma humana, que ens recorda que abans hi havia alguna cosa dins, i una obertura que ens parla d'un ressorgir, d'una nova etapa que queda per viure.

METODOLOGIA

Ha estat a les acaballes de la carrera, en el passat primer semestre d'aquest últim curs, que vaig descobrir i treballar el cartró "corrugat" o ondulat. Ho estava utilitzant, podrien dir d'una manera més convencional, i per casualitat vaig descobrir aquesta altra manera de treballar-lo que em va servir per fer algunes peces amb aquesta tècnica, i haig de dir que crec amb un resultat bastant interessant. Llavors vaig veure que aquesta matèria primera s'adaptaria molt bé amb la idea que tenia per fer aquest projecte final de grau, i crec que és un material que normalment no s'utilitza com a obra final o al menys a la seva totalitat. El procés consisteix en anar fent tires finetes de uns tres o quatre mil·límetres (fig. 1) i després amb agulla i fil d'un color semblant ("Fil D'or" número 118, 100% polièster) vaig cosint-lo fent la forma que necessito (fig.2, 3), això si, amb les limitacions del propi material. Per construir aquesta forma humana no he pogut utilitzar motlles per fer exactament les proporcions que es requereixen, i he anat agafant les meves pròpies mides com a referència arribant un poc més del metre seixanta d'alçada i amb diferents perímetres al llarg del cos donant-li la forma (fig. 4,5,6,7,8,9,10,11,12).

Fig. 1

Fig. 2-3

Fig. 4-5-6

Fig. 7-8-9

Fig. 10-11-12

El fet de cosir tira a tira de cartró, el converteix en un material molt delicat a l'hora de treballar-lo ja que a vegades es pot trencar, podríem dir que aquest material que es caracteritza per la seva resistència, ara s'ha convertit en un material delicat i fràgil, a la vegada que s'està configurant donant-li una aparença orgànica. Vaig construït en forma d'espiral¹ allò que finalment dibuixarà la silueta d'un cos humà, una funda teixida a mà que farà de protecció en el procés d'aquest canvi, i així, poc a poc fins aconseguir la materialització d'una crisàlide-humana.

1

Wagensberg., *La rebelión de las formas o como perseverar cuando la incertidumbre aprieta*, p.195 (Capítol 10: "La espiral empaqueta...").

ANTECEDENTS

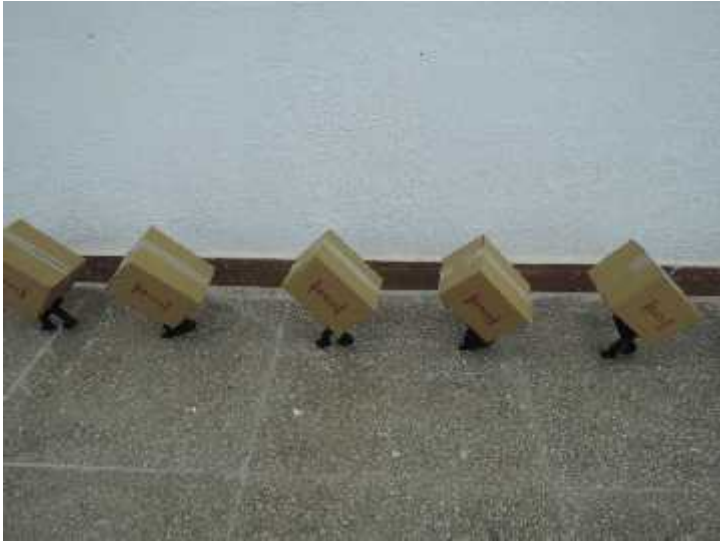

Fig. 13-14 . Instal·lació. *La càrrega.*, 2016

Analogia entre home i natura, va ser part de la proposta per a la realització d'un dels meus últims treballs en el qual, mitjançant la manera de treballar de les formigues, parlava sobre la càrrega emocional. En aquesta obra redueixo a l'ésser humà a la mida de una formiga per posar-li a l'alçada d'aquests insectes per així potenciar la seva fragilitat i posar èmfasi en el gran pes que porten a sobre, que en el cas d'una persona es tractaria d'una gran càrrega psicològica.

Fig. 15-16-17. Instal·lació. *Desesperació*, 2016

Utilitzant un objecte quotidià que tots coneixem, com són les gàbies del ocells, i del significat intrínsec de tancament i de falta de llibertat, he volgut aquí també reduir al ésser humà a la mida d'ocell, i ara dins de les gàbies he intentat expressar d'una manera tràgica aquesta desesperació que se sent quant quedes tancat per sempre.

Fig. 18-19-20. Instal·lació. *Sense Títol*, 2016

Vida i mort cohabituen en un mateix objecte, petites caixes de nius d'ocells però en forma de taüts amb un forat que ens recorda la vida que podria néixer dins d'aquesta caixa de morts. L'obra consta de 72 caixes distribuïdes a la paret construint un espai tancat amb la intenció de donar aparença de nínxols de cementi.

REFERENCES

“Lo que pretendo es hacer objetos físicos que transformen un lugar pero que se puedan convertir en objetos mentales capaces de penetrar en el espacio imaginario del ser humano”.

Antony gormley. El cultural. “La escultura aspira a ser estable, a continuar su lugar. 2002

Fig.21. *Bodies at rest I*, 2000

Fig.22. *Passage*, 2000

Fig.23. *Plateau*, 1985-1986

Fig.24. *The brick man*, 1987

ANTONY GORMLEY

Com que la meva obra és una crisàlide antropomorfa, crec que el millor referent és aquest artista que té com a tema principal dels seus treballs el cos humà, i sempre pren com a base el seu propi cos. Així ell mateix ens parla del procés que fa quan realitza les seves escultures : “*Requereix un moment de quietud, de concentració. Estic intentant fer escultura des de dins, utilitzant el meu cos com el instrument i el material. La forma em ve donada de la concentració.*” (Gormley 2000)² .Les seves figures humanes són de mida natural, una closca realitzada normalment de materials com el ferro o el plom.. Gormley descriu el seu treball com un intent de materialitzar el lloc a l'altre costat de l'aparença on tots vivim.

² Jardin. *Antony Gormley*, p. 66.

“En mi infancia, todas las mujeres de mi casa usaban agujas. Siempre he sentido fascinación por la aguja, por el poder mágico de la aguja. La aguja sirve para reparar un daño. Es una demanda de perdón. No tiene un carácter agresivo, no es un imperdible.”

Louise Bourgeois. Escritos de Louise Bourgeois. Arte Hoy. Patricia Mayayo. 2002. Pag. 91

Fig.25. *Knife figure*, 2002.

Fig.26. *Femme maison*, 2001

Fig.27. *Imatge portada catàleg*, 2004

LOUISE BOURGEOIS

L'obra d'aquesta artista surt de les seves vivències personals, de traumes d'infantesa, de la relació amb els seus pares; podríem dir que fa catarsi a través del seus treballs on existeix un darrera fons un tant fosc però a la vegada sincer; un compartir que a nosaltres com a espectadors ens atrapa i li agraiïm. M'interessa la seva etapa quan utilitza el teixit com a matèria primera, petites figures, bustos cosits a mida real o caps realitzats amb teixits que ella mateixa a utilitzat com roba, llençols o mantes i que tenen una càrrega emocional molt important per a ella. És un material reciclat que el cus, i veig les similituds de material i procés amb el meu treball on jo cuso cartró.

“¿Què és escultura? Amb una continuïtat impressionant, testimonia el sentit evolutiu de la realitat de l'home i satisfà la necessitat d'expressar el que no es pot verbalitzar.”

Magdalena Abakanowicz, A partir de la declaració realitzada durant l'acte de conferir-li el Premi de la International Sculpture Center for the Life Achievements New York ,2005

Fig.28. *Brown Abakans*, 1969/1972

Fig. 29. *Embryology*, 1980

Fig. 30. *One of warsaw backs* 1976/80

MAGDALENA ABAKANOWICZ

Vaig conèixer l'obra d'aquesta artista aquest últim curs i juntament amb la Louise Bourgeois, m'interessa com a referència la realització dels seus treballs amb materials tous i el seu procés també de cosir. “*Abakans*” (1966-75) és el nom per denominar una sèrie dels seus treballs elaborats amb teixits tous i flexibles però aspre al tacte, unes enormes estructures penjades teixides formant una varietat de fibres. “*Embriologia*”, és una seqüència d'uns 800 sacs amb forma de patates de diferents mides, és una obra feta amb un material tou cosit configurant aquestes formes. Darrerament realitza treballs com grans figures, espatlles, mans o caps, objectes durs però fabricats amb materials fràgils o peribles que personalment m'ha suscitat un veritable interès per conèixer més de l'artista i de la seva obra.

“Para mí la palabra ‘espiritual’ no está directamente conectada con la religión, creo que la religión es otra cosa. Pero creo que los seres humanos tienen una espiritualidad intrínseca, es parte de nuestros cuerpos. Es algo que Ibn Arabi³ expresó con gran lucidez.”

Bill Viola, entrevista festival IBAFF(Murcia), 2013

Fig.31. *First Light*, 2002

Fig.32. *Emergence*, 2002

BILL VIOLA

Prenc com a referent a aquest artista contemporani que utilitza el vídeo com a mitjà, no pel format ni el procés sinó pel seu interès per experiències com la mort, el naixement, l'amor o la espiritualitat i d'altres temes relacionats amb el concepte i la percepció, que utilitza com a base de les seves instal·lacions. Viola també se sent atret per les pintures renaixentistes per raons tant estètiques com espirituals i se sent connectat amb aquests éssers del passat a través de la emoció compartida.

³ Ibn Arabi va ser un poeta i filòsof àrab nascut al segle XII a Murcia, místic sufí conegut pels practicants del sufisme com “el més gran mestre”. Va recorre a peu més de 30.000 km per Orient i Occident per intercanviar coneixements amb altres savis i mestres. Té reconeguts uns 350 llibres.

“Mis pinturas no eran lo suficientemente reales para lo que yo quiero que transmita la imagen, y cuando digo real quería decir que mis imágenes tuvieran fuerza, que fueran mágicas....”

Ana Mendieta. “De la inscripción a la disolución: un ensayo sobre el consumo en la obra de Ana Mendieta”

Fig.33.. *The Black Ixchell* ,1977

Fig.34. *Flowers on body*,1973

Fig.35. *Sèries Silueta, Untitled*, 1978

ANA MENDIETA

El feminisme, la violència, la vida, la mort, el lloc i la pertinença són temes recurrents a la seva obra. En “*Siluetes Sèries*” el cos de Mendieta, formava part de l’obra quan es cobria o es ficava a la terra. L’ herba, la sorra, el fang, el foc i l’aigua són elements que agafa de la natura, i d’altres elements del propi cos com cabells o sang. Així, natura i cos formen part del treball d’aquesta artista conceptual cubana, com també formen part del meu propi projecte de crisàlide amb forma de cos humà.

MEMÒRIA CONCEPTUAL

La forma de *Crisàlide-humana* sorgeix de la necessitat de materialitzar l'idea d'una transformació interior, no un canvi físic com passa a la natura amb la metamorfosi de les papallones, sinó un canvi interior que no te forma, i així agafant l'estadi de crisàlide on una eruga esdevé papallona, construeixo una funda amb forma humana com a metàfora d'aquesta transformació interior en la qual l'home deixa enrere aquell embolcall com record d'allò que va ser algun dia, tal vegada, una metamorfosi cap a l'evolució i la millora de l'ésser humà.

Una crisàlide antropomorfa que ens convida a reflexionar sobre la condició humana, i que també ens recorda que forma part de la natura, atorgant a l'ésser humà l'oportunitat d'una regeneració interna, i tal vegada també externa, dins d'aquesta crisàlide que li ha embolcallat convertint-lo en una crisàlide, en aquest cas amb forma humana.

Fig.36.Papallona-Crisàlide

El cartró, un material a l'abast de tothom, un material barat, un material de reciclatge, un material resistent, un material amb el que hem fet jocs i joguines, un material on es guarden records i coses oblidades, un material que ens porten carregat d'il·lusions, un material que ens ajuda a la construcció de maquetes i que darrerament s'està utilitzant per a la construcció d'alguns mobles, i sense oblidar la part menys amable dels seus usos perquè és un material que també ens recorda les desigualtats socials quan és utilitzat per una persona sense sostre. Per la seva importància i per les qualitats que el caracteritzen, jo ara ho faig servir per a la realització d'una crisàlide-humana. .

Fig.37.Font pròpia (2017)

Fig. 38. Leandro Bassano. *Penélope* (1575-1585).

He cosit, he descosit i he tornat a cosir en aquest llarg recorregut d'aquest cos humà, i em fa pensar en Penélope⁴ que teixia i desteixia aquell sudari de mort i anaven passant els anys, i jo he cosit i a vegades he hagut de descosir quan ja tenia un gran camí fet sobre tot per causa de les proporcions. Tal vegada cada puntada és com anant dibuixant la vida passada, una mena de mort, un ressorgir deixant lligams i anhels en aquesta carcassa que un dia va a aixoplugar a un ésser que necessitava aquesta transformació.

Fig. 39. Font pròpia (2017).

Com ja he dit, durant aquest procés he fet i desfet, i he tornat a començar una altre vegada per continuar el projecte, i com ens explica la Louise Bourgeois del “Hago”, “Deshago” i “Rehago”⁵, la primera acció és una afirmació positiva on no hi ha por, que tot va bé, la segona parla de turment i d’ansietat i la tercera de solucions dels problemes, d’un intent d’avançar, de recuperar l’esperança, i crec que aquests tres moments resumeixen molt bé el procés de qualsevol treball ja que sovint se’ns fa difícil poder fer les coses d’una sola tirada donat que tot requereix el seu temps havent de resoldre les dificultats que ens trobem pel camí i que no sempre serà fàcil d’arribar.

⁴ Homero. *Odisea*, p.347. Cant XIX: Penélope li relata a un foraster (Odiseo ocultant la seva identitat) tot el que ha tingut que fer per no casar-se amb cap prenent i li explica que teixia i desteixia una vegada i un altre el sudari de mort de Laertes.

⁵ Morris. *Louise Bourgeois Tejiendo el tiempo*, p.72.

OBRA FINAL

Sonia Cañizares Sánchez, (2017). *Crisàlide-Humana*.
Cartró, fil sintètic.(162 cm x 27 cm x 48 cm). Barcelona

CONCLUSIONS

Durant el procés de treballar amb el cartró m'he anat trobant amb algunes dificultats que he hagut de solucionar a mesura que s'anaven presentant. Entre d'altres, una d'elles i molt important, va ser la de treballar amb un material amb el que gairebé estava experimentant i una altra, el risc assumit amb aquesta elecció, ja que ho estava fent en l'elaboració del projecte de Treball Final de Grau.

Després de l'experiència, puc dir que és un material del qual conec tant les seves limitacions com també les seves virtuts, les quals m'han fet possible la realització i la finalització del projecte podent dir que no m'ha defraudat. Estic contenta amb el resultat i he comprovat que el cartró era el material ideal per a la construcció d'aquesta crisàlide-humana, tant per la seva característica de protecció, com per la seva plasticitat a l'hora de construir la forma.

Una forma orgànica que ens recorda la pròpia natura i que una vegada més, copiant d'ella, m'ha servit per intentar explicar un procés de canvi interior de l'ésser humà, un canvi que crec necessari per poder evolucionar i així intentar millorar tot allò que malauradament no estem fent bé, com ara el respecte vers la pròpia natura, imprescindible per poder viure, si més no, per poder sobreviure.

Tant el material, com la forma i l'espai són part imprescindible per crear una obra escultòrica i el fet d'utilitzar el cartró i de treballar cosint-lo, em fa pensar que qualsevol llenguatge o qualsevol material que utilitzem per a la realització d'una obra, serveix de canal per transmetre emocions si ho fas amb il·lusió i dedicació.

BIBLIOGRAFIA

HOMERO, *Odisea*. Austral. Barcelona, 2010. ISBN: 978-84-670-3461-5.

JARDIN, Jane, JUNCOSA, Enrique i TARANTINO, Michael. *Antony Gormley*. Centro Galego de Arte Contemporánea: The British Council, DL, 2002. ISBN: 84-453-3289-9.

MAYAYO, Patricia. *Arte hoy Louise Bourgeoise*. Editorial Nerea, S.A. Guipúzcoa, 2002. ISBN: 84-89569-81-9.

MIQUEL, Albert i AGUILAR, Ferran. *Papallones*. Arola Editors. Tarragona, 2001. ISBN: 84-95134-62-4.

MORIN, Edgar. *El método 6. Ética*. Ediciones Cátedra (Grupo Anaya S.A.), Madrid, 2006. ISBN: 84-376-2338-3.

MORRIS, Francis, *Louise Bourgeois, Tejiendo el Tiempo*, en catàleg CAC Málaga, 2004.

ROSE, Bárbara. *Magdalena Abakanowicz*. Publicació Abrams. New York, 1994. ISBN: 0-8109-1947-8.

RUIDO, María. *Arte hoy Ana Mendieta*. Editorial Nerea, S.A. Guipúzcoa, 2002. ISBN: 84-89569-71-1

VICENTE ALIAGA, Juan, *Louise Bourgeois*, en catálogo Galería Soledad Lorenzo, Madrid, 2002

WAGENSBERG, Jorge. *La rebelión de las formas o como preservar cuando la incertidumbre aprieta*. Tusquets Editors, S.A. Barcelona, 2004. ISBN: 978-84-8310-975-5.

WASH, John i SELLARS, Peter. *Bill Viola: las pasiones*. Publicació Fundació "La Caixa", DL 2004. Barcelona. ISBN: 84-7664-868-5.

REFERÈNCIES WEB

ABAKANOWICZ, Magdalena. (pàgina Web de l'artista). Art (en línia).[Consulta feta el 16/05/2017]. Disponible a:
<http://www.abakanowicz.art.pl/>

ACHIAGA, Paula. Antony Gormley “La escultura aspira a ser estable, a encontrar su lugar” (en línea) 16/01/2002. [Consulta feta el 19/05/2017]. Disponible a: <<http://www.elcultural.com/revista/arte/Antony-Gormley/3956>>

GORMLEY, Antony. (Pàgina web de l'artista).(En línia).[Consulta feta el 16/05/2017]. Disponible a: <<http://www.antonygormley.com/sculpture/item-view/id/226>>

ESTRADA, Javier H. Entrevista a Bill Viola.(En línia).28/02/2014.[consulta feta el 21/05/2017]. Disponible a: <<https://www.caimanediciones.es/entrevista-bill-viola-caiman-cdc-22-dic-2013/>>

FERREIRA, Paola i TOBON, Harrison. Ana Mendieta.(En línea).[Consulta feta el 21/05/2017]. Disponible a : <<https://accionesperformance.jimdo.com/ana-mendieta/>>

STEINBERG, Delia. Acerca de la vida y la muerte.(En línia). Octubre 2009. [Consulta feta el 24/04/2017]. Disponible a : <<https://www.revistaesfinge.com/culturas/mitologia/item/660-59acerca-de-la-vida-y-la-muerte>>

FONT IMATGES

Fig. 21. GORMLEY, Antony. *Bodies at rest*. Font: < <http://www.antonygormley.com/sculpture/chronology-item-view/id/2003/page/447#p1>>

Fig. 22. GORMLEY, Antony. *Passage*. Font: <<http://www.antonygormley.com/sculpture/chronology-item-view/id/2015/page/458#p1>>

Fig. 23. GORMLEY, Antony. *Plateau*. Font: <<http://www.antonygormley.com/sculpture/chronology-item-view/id/2154/page/639#p1>>

Fig. 24. GORMLEY, Antony. *The Brick man*. Font. <<http://www.antonygormley.com/sculpture/chronology-item-view/id/2057/page/633#p1>>

Fig. 25. BOURGEOIS, Louise. *Knife figure*.Font: <<http://thecitylovesyou.com/urban/lousie-bourgeois-bellas-artes>>

Fig. 26. BOURGEOIS, Louise. *Femme maison*. Font: < <http://thecitylovesyou.com/urban/lousie-bourgeois-bellas-artes>>

Fig. 27. BOURGEOIS, Louise. *Imatge portada "Tejiendo el tiempo"*. Font: <<http://www.arte10.com/noticias/Louise-Bourgeois-Tejiendo-tiempo.html>>

Fig. 28. ABAKANOWICZ, Magdalena. *Brown Abakans*. Font: < <http://www.abakanowicz.art.pl/>>

Fig. 29. ABAKANOWICZ, Magdalena. *Embryology* Font: < <http://www.abakanowicz.art.pl/>>

Fig. 30. ABAKANOWICZ, Magdalena. *Warsaw backs*. Font: < <http://www.abakanowicz.art.pl/>>

Fig. 31. VIOLA, Bill. *First light*. Font: < <http://blog.sias.gr/room-ales/1376-bill-viola-retrospective-at-the-grand-palais-june-23-2014>>

Fig. 32. VIOLA, Bill. *Emergence*. Font: <<https://thejesusquestion.org/2014/04/19/bill-violas-emergence-as-a-picture-of-the-resurrected-christ-and-the-new-birth-of-believers/>>

Fig. 33. MENDIETA, Ana. *The Black Itxchell*. Font: < <http://www.alisonjacquesgallery.com/artists/47-ana-mendieta/works/9160/>>

Fig. 34. MENDIETA, Ana. *Flowers on body*. Font: < <https://arte-y-naturaleza.net/2015/03/10/ana-mendieta/>>

Fig. 35. MENDIETA, Ana. *Series Silueta*. Font: < <https://arte-y-naturaleza.net/2015/03/10/ana-mendieta/>>

Fig. 36. Papallona-Crisàlide. Font:

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Danaus_plexippus_emerging_from_chrysalis_02.jpg>

Fig. 38. BASSANO, Leandro. *Penélope (1575-1585)*. Font: < https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Leandro_Bassano_-_Penelope.jpg>

Fig. Final. ABAKANOWICZ, Magdalena. Fragment de: "working on a piece in the *Embryology cycle*".(1976). Font: ROSE, Bárbara. *Magdalena Abakanowicz*.(1994).

AGRAÏMENTS

A mis padres que me han acompañado en cada etapa de mi transcurrir por la vida y siempre me han dejado volar.

A mi pareja Jose, que día tras día me ayuda y me soporta en lo bueno y en lo malo...

A mis hermanos, sobrinos y familia en general, en especial a mi hermana Montse y a mi sobrino Axel por su inestimable ayuda técnica y moral.

A mis amigos, en especial a Paola que me ha ido acompañando y animando durante este proceso.

A mis compañeros de carrera que me he encontrado a lo largo de estos cuatro años y hemos sufrido juntos este caminar.

Y por supuesto, a mi tutor Salvador Juanpere por sus buenos consejos e interés.

CONTACTE :

Sonia Cañizares Sánchez

e-mail: sonibuddy@hotmail.com

Telèfon mòbil: 636037105

